

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sententiarum libri quattuor

Petrus <Paris, Bischof>

[Basel], 29. Nov. 1489

Prologus

[urn:nbn:de:bsz:31-304163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-304163)

Prologus

Impiētes

aliqd de penuria ac tenuitate nostra cū pau- percula in gazophila- tiuz dñi mittere: ardua scādere. opus vtra vi- res nostras agere psumpsim? psummatio nis fiducia: laborisq; mercedē in samarita no statuētes. qui platis in curationē semi- niui duobus denariis: superogāti cuncta reddere pfessus ē. Delectat nos vitas pol- licent: s; terret immēfitas laboris. Deside- riū hortat pficiendi: s; dehortat ifirmitatē deficēdi. quā vincit zel? dom? dei. Quo inardescētes: fidem nrām adūsus errores carnaliū atq; aimaliū hoīm: dauidice tur- ris clipeis munire. vl? poti? munitā osten- dere. ac theologiarū inq̄sitionum a: dita- apire. necnō r. scōz ecclīasticorū p mo- dulo intelligentie nrē noticiā tradere stu- dium? nō valentes studiosoz fratꝝ votis iure resistere. eoz in xpō laudabilib? stu- diis: lingua ac stilo nos fuisse flagitantiuz. q̄s bigas in nob agitāt xpi caritas. Quā- uis non ambigam? oēm hūani eloquij ser- monem. calūnie atq; p̄tradictiōi emuloz: sp̄ fuisse obnoxii. Quia dissentientib? vo- luntatiū motibus: dissentiens q̄s fit animo- rum sensus. vt cū oē dictū veri rōe pfectū sit: tñ dum aliud alijs aut videt aut cōpla- cet. veritati vel nō intellecte: vel offendenti: impietatis error obnit. ac voluntatis inuidia refultet. quā deus seculi hui? opa- tur in ill' dissidentie filijs: q̄ nō rōi volunta- tem subijciūt. nec doctrine studiū ipēdūt. s; his q̄ sōntarūt sapie vba coaptare nitūt. nō veri s; placiti rōez sectātes. Quos miq̄ volūtas nō ad intelligētū dicitat: s; ad de- fensionē placētū icitat. non desiderantes doceri veritatē: s; ab ea ad fabulas cōuer- tētes auditū. Quoz p̄fessio ē magis placi- ta q̄ docēda p̄quirere. nec docēda deside- rare: s; desideratis doctrinā coaptare. ha- bent rationē sapie in supstitiōe. q; fidei de- fectionē sequit hypocrisis mendax. vt sit vel in v̄bis pietas: quaz amiserit p̄scia ip- samq; simulatā pietatē: omni v̄boz men- dacio impiā reddūt. false doctrine institu- tis: fidei sanctitatē corūpe molientes. au- riūq; puriginem sub nouello sui d: fidriū dogmāte alijs ingrentes. q̄ p̄tentioni stu- dent: p̄tra veritatē sine federe bellāt. In- ter veri nāq; assertionē r placiti defensio- nem: p̄tinax pugna est. duz se r veritas te-

net: r se volūtas erroris tuet. Horum igif deo odibilē ecclīam euertere atq; ora opi- lare: ne virus neq̄tie in alios effūdere que- ant. r lucernā verita is in cādelabꝝo exal- tare volētes. in labore mīto ac sudore: hoc volumen deo p̄stante compegim?. ex testi- moniis veritatis in eternū fūdatis: in qua tuoz libris distinctū. In quo maiorum ex- empla doctrināq; repies. in quo p̄ dñice fi- dei sincerā p̄fessione: viperec doctrine frau- dulentiā pdidim?. aditū demōstrāde veri- tatis cōplexi: nec piculo impie p̄fessionis inſtri. tempato inter vtrūq; moderamine vtētes. Sicubi v̄o paz vox nrā insonuit: non a paternis discessit limitib?. Non igif debet hic labor cuiq; pigro vel multuz do- cto videri supfluus: cū multis impigris: multisq; indoctis. inter q̄s etiā mihi sit ne- cessarius. h̄cui volumie complicās patꝝ- fūias: ap̄positis eoz testimoniis. vt non sit necesse q̄renti: libroꝝ numerositatem euol- uere. cui breuitas qd̄ q̄rit offert sine labo- re. In hoc aut tractatu: nō solū piū lecto- rem: s; etiam liberū correctorem desidero. maxie vbi p̄funda v̄sa veritatis q̄stio. q̄- vtinā tot haberet inuentores: quot habet contradictores. Et aut quod querit faci- lius occurrat: titulos q̄bus singulorū li- broꝝ caditula distinguunt: p̄missimus.

Ste liber dictus ē sentē-

tiar. eo q̄ salas antiquoz patrū et doctorum de catholicis veritatibus hinc inde collectas summatī cōphē- dit. Et p̄ma sui diuisione diuidit in tres ptes. s; in proemium. tractatū r epylogum. P̄ma ps proemialis incipit in p̄ncipio libri. r extēdit se vsq; ibi. Ceteris ac noue. Tractatus v̄o ab inde vsq; p̄pe finē libri. vbi d: Nec de pedibus sedentis sup solū excelsuz. Epylogus aut ab inde vsq; ad finē libri tot?. Pro- emium in q̄tū q̄ restat ad p̄ns legendū diuiditur in tres ptes. In quaz p̄ma reddit studētes beniuolos Et hoc a p̄ncipio libri vsq; ibi. Doꝝ igif deo odibi- lem. In scda reddit eos dociles. Et hoc a loco iam dicto vsq; ibi. Nō igif debet hic labor. In tertia fac- eos attritos. Et hoc a tertū iam vltio allegato vsq; ad finē p̄emij. Et hoc ē snia mgrī in hoc p̄hemio i generali. In sp̄iali aut ei? snia sūmaria stat in hac p̄clusiōe triputa. Sicut p̄ hoc q̄ mgrī ad cōpilatio- nem hui? libri cause attrahētes causas retrahētib? pl? mouerūt: ip̄ libri auditor beniuol? efficiat. Sic p̄ q̄tuor causaz eius assignatōe docet reddif. ac per eius dē vtilitatis exp̄sionem attritus p̄stituit. P̄ma ps hui? p̄clusiōis p̄bat sic. Quilibz bon? discipu- lus de h̄z tñ beniuolētie alicui? doctrine studio impē- dere q̄tū mgrī suus studet beniuole tradere. q; als esset ingtus. r p̄ p̄sequēs nō bonus discipulus. S; mgrī tam beniuolus ad traditōz hui? libri doctrine eruit: q; cōs retrahētes nō p̄dētās vt doctrinam traderet h̄c lib:ū compilauit. Igif p̄ hoc q; causis retrahētib? cōs attrahētes mgrī hui? volumie edf

Tituli

tione p̄tulit. quilibet ei⁹ studentē p̄ sua ventuolētia
beniuolū ad ei⁹ studiū efficit. vt intendit p̄ma ps h⁹
p̄clusionis. Maior h⁹ rōis ē manifesta. Minorē au
tem post mgr̄ in lra dīcēs q̄ ip̄m cupientē aliqd̄ mit
tere de penuria ac tenuitate scie & ingenij in gazo
philatiū dñi. i. in doctrinā sacre sēpture: in quo oēs
sc̄i p̄res exposuerūt sua opa. attrahit eū desiderij
p̄ficiēdi. s̄ retrahit eū defec̄ scie & ingenij. vel re
trahit eū alia cā. s. altitudo materie h⁹ opis: & ma
gnitudo laboris. Et p̄ oppositū statū subiungit cām
p̄trariū mouētē & attrahētē q̄ ē p̄sidētia diuini auxi
lij. & p̄mū a x̄po p̄missū. S̄ p̄dictas cās mgr̄m re
trahētēs ab h⁹ opis cōp̄latiōe vincit amor intēsus.
quē mgr̄ h̄z ad ecclias. quo inflāmar⁹ op⁹ aggredif
Et suā intētiōē p̄ncipalit̄ dicit circa tria. s̄ari. s.
circa fidei defensionē. catholice veritatis explana
tionē. & sac̄op̄ manifestatiōē. Sc̄da ps h⁹ cōclusio
nis p̄dicte. s. q̄ p̄ assignatiōē q̄tuor̄ causaz̄ ist⁹ libri
auditor̄ efficit̄ docēt̄. p̄bat̄ sic. Tanto cuiuslibet scie
seu doctrine auditor̄ reddif̄ magis docēt̄: q̄to ip̄a sci
entia habuerit cās. finalē fructuosiorē. efficiētē inef
fabiliōē. materialē certiorē. & formalē aptiorē. S̄
hui⁹ libri sc̄la h̄z cām finalē fructuosissimā. materia
lem certissimā. efficiētē inefabillissimā. & formalem
aptissimā. ergo cāusaz̄ hui⁹ scie assignatiōe ei⁹ audito
ribus ē docibilitatis mīstratio. vt sonat sc̄da ps con
clusionis p̄missē. Maior h⁹ rōis est euidēs. sc̄d mī
norē ponit mgr̄ in lra cū dicit. Non igit̄ deo odibil
lem rē. p̄lo ponit cām finalē duplicē. s. destructiōē
erroris & manifestatiōē veritatis. Sc̄do post cām
efficiētē s̄it̄ duplicē. s. p̄ncipalit̄ sicut est de⁹. & mi
nus p̄ncipalit̄ seu instrumētalit̄. sic sc̄ipm. Tertio ma
terialē. s. autoritate sacri canonis. & sanctorū p̄m
issas. Quarto cām formalē. s. formā tractat⁹. q̄ cō
sistit in distinctiōe h⁹ opis: i. librorū distinctiōēs & ca
pitula. Et etiā formā tractat⁹ q̄ ē idē qd̄ mod⁹ agen
di. i. diuidēdi vt exēpla ponēdi. Tertia ps eiusdem
p̄clusionis. s. q̄ p̄ exp̄ss̄ onē vtilitatis doctrine hui⁹ li
bri: discipulus ei⁹ attētus p̄sistat. p̄bat̄ sic. Quā
to maioris vtilitatis existit doctrina alie⁹ libri seu sc̄e
c̄ctis ei⁹ auditorib⁹: eosdē reddif̄ magis attētos.
sed huius libri sc̄la seu doctrine est maxie vtilitatis.
ergo p̄ h̄mōi vtilitates suos auditores reddif̄ atten
tos. Maior hui⁹ rōis ē nota. Minor. p̄bat̄ ex lra
in q̄ mgr̄ dicit: q̄ iste labor nō est sup̄fluus: sed ē ne
cessarius. eo q̄ illa q̄ alibi sparsim & diffuse p̄contā
in ip̄o breuē tractant. ita q̄ nō sit necesse librorum
numerositatē p̄currere: cum breuitas ea q̄ collecta
sunt in hoc libro p̄mpte offert quasi sine labore. Et
hec est sc̄ia huius p̄hemij in p̄ncipali.

Incipiunt Rubricę libri primi.
Distinctio prima.

Om̄is doctrina est

de rebus vel de signis.
De rebus q̄bus fruendū est vel vtenduz.
& de his que fruunt̄ & vtunt̄.

Quid sit frui vel vti.
DI. II. De trinitate & vnitāte.
Que fuerit intentio scribentiū de trinitate
Quis ordo sit suādus cū de trinitate agif̄
De testimonijs veteris testamēti q̄bus tri
nitatis mysteriū declarat̄.
De testimonijs no. testa. ad idē p̄ncipib⁹.

DI. III. De cognitione creatoris p̄ creatu
ras in q̄bus trinitatis vestigiū apparet.

De imaginē & similitudine trinitatis i. aia hūana
De similitudine creatis & create trinitatis.
De trinitatis vnitāte.

DI. III. Utrū deus p̄ se deū genuerit.
Utrū trinitas de vno deo p̄dicet̄ sic vn⁹
deus de tribus p̄sonis.

DI. V. Utrū diuina essentia genuerit filiū.
vel genita sit a p̄re. vel de ip̄a natus sit fi
lius. vel sp̄s sanctus p̄cesserit.

Q̄ filius nō est de nihilo: sed de aliq̄. nō tū
de materia. sic & sp̄s sanctus.

Quare vbum p̄ris dicat̄ filius nature.

DI. VI. Utrū p̄r voluntate genuerit filium
an necessitate. & an volēs vlnolēs sit de⁹

DI. VII. Utrū p̄r potuerit vlnoluerit gi
gnere filiū.

An posse gignere filius sit aliq̄ potentia in
p̄re que non sit in filio.

DI. VIII. De veritate ac p̄p̄tate diuine es
sentie.

De incommutabilitate eiusdē. (sentie.)

De simplicitate eiusdem.

De corpali & sp̄iali creatura: quō sit mul
tiplex & nō simplex.

Q̄ deus cū sit simplex. tñ multiplex dicif̄.

Q̄ dei simplicitas nulli p̄dicamētōz̄ sub
iicit̄.

Q̄ deus abusiue dicif̄ suba.

Q̄ nō est aliqd̄ in deo qd̄ nō sit deus.

DI. IX. De distinctiōe triū p̄sonarū.

De coeternitate p̄ris & filij.

De ineffabili & intelligibili generatiōis mō

Utrū debeat dici sp̄s gigni filius vel sem
per genitus est.

De obiectiōibus hereticorū nitentiū p̄
bare filiū nō esse coeternū patri.

DI. X. De sp̄s sancto q̄ amor p̄ris & filij p̄
p̄rie dicif̄. cū sit in trinitate amor q̄ ē tri
nitas. sicut vbum p̄p̄e dicif̄ sapia. et tñ
tota trinitas dicif̄ sapia.

Q̄ eadē noia p̄p̄e & vniuersalit̄ accipiunt̄

Q̄ sp̄s sanct⁹ sic p̄ri & filio est cois. ita cō
mune nomen habet p̄p̄riū.

DI. XI. Q̄ sp̄s sanct⁹ p̄cedit a p̄re & filio.
quem tñ greci a filio p̄cedere diffitent̄.

De cōuenientia latinorū & grecorū in sensu
& differentia in v̄bis.

DI. XII. Utrū sp̄s sanctus p̄us v̄ plenius
p̄cedat a p̄re q̄ a filio.

Q̄ sp̄s sanctus p̄ncipaliter & p̄p̄rie dicif̄
p̄cedere a patre.

DI. XIII. Quare sp̄s sanct⁹ cū sit de suba
p̄ris nō dicat̄ genitus: sed tñ p̄cedens.

Cur filius dicat̄ p̄cedere. cū sp̄s sanct⁹ nō
dicat̄ gigni.